

บทที่ 5

สรุปผล และอภิปรายผล

การวิจัยปฏิบัติการ โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ประการแรกเพื่อสนับสนุน ให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประการที่สองเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ให้ผสมผสานอยู่ในกระบวนการ บริหารและการจัดกระบวนการเรียนรู้ และประการที่สามเพื่อให้โรงเรียนสามารถขยายเครือข่าย การปฏิรูปการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้กับ โรงเรียนอื่น ๆ

บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานทั้ง 2 ระยะ ตั้งแต่เดือนมีนาคม – เดือนตุลาคม 2544 ของโรงเรียนในโครงการทั้ง 5 โรงเรียนในพื้นที่ความรับผิดชอบของ นักวิจัย ชุดที่ 16 คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา สรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

สรุปผล

“รูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียน” ที่โรงเรียนในโครงการทั้ง 5 โรงเรียน ได้พัฒนาขึ้น ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพึงพอใจ ทำให้โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ สรุปเป็นภาพรวมได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาบุคลากร

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนใช้ภาวะผู้นำ ในการสร้างความตระหนัก และความรู้ ความเข้าใจในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงต้องร่วมแรงร่วมใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ปรีกษาหารือแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน และคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นประจำบ่อยครั้ง มากขึ้นกว่าเดิม

1.2 ครูยินดีเสียสละเงินและเวลาเพื่อการพัฒนาตนเอง โดยยินดีเข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ใช้เวลาในวันหยุดร่วมกันจัดเตรียม แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ และสอนชดเชยนักเรียน

1.3 ใช้ยุทธศาสตร์ครูแกนนำ กัลยาณมิตรนิเทศแก่เพื่อนครู โดยจัดกลุ่มครูใน โรงเรียน ให้ “ครูแกนนำ” ช่วยพัฒนาครูเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกัน

เป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะแบบสร้างสรรค์แก่เพื่อนร่วมงาน และได้เรียนรู้จาก การปฏิบัติงานในหน้าที่

1.4 ผู้ปกครองยินดีให้ความร่วมมือเป็น “ครูชาวบ้าน” ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ให้แก่นักเรียน ตามความสามารถของผู้ปกครองแต่ละคน

2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.1 ครูได้วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล ใช้เป็นข้อมูลใน การเตรียมการสอน การแก้ปัญหา และพัฒนานักเรียนได้ตรงตามศักยภาพของนักเรียนมากขึ้น ทำให้ครูมีความมั่นใจในการเลือกใช้วิธีการที่หลากหลาย ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2.2 ครูส่วนใหญ่มีความตื่นตัวที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตรในการจัดทำและใช้แผนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ เน้นสื่อธรรมชาติและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เน้นการใช้โครงงาน และแบบพัฒนาศักยภาพเด็กไทยโดยใช้แหล่งเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน ใช้สื่อเทคโนโลยี และสื่อพื้นบ้าน

2.3 นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ตามความสนใจ ร่วมกำหนด เรื่องที่จะเรียนเอง ออกไปติดต่อประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้เอง ได้ออกไปเรียนรู้ จากสภาพจริงในชุมชนจากแหล่งเรียนรู้หลากหลาย ได้ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ฝึกทักษะอาชีพในชุมชน เช่น ทำ แปลงนาสาธิต เลี้ยงปลาตกในบ่อซีเมนต์ ฝึกปฏิบัติจัดทำผลงานและนำเสนอผลงานด้วยวิธีการ ต่าง ๆ ฝึกการประเมินชิ้นงานของตนเองและของเพื่อน มีความสุข ความพึงพอใจในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงขึ้น

2.4 นักเรียนมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และเรียนรู้สิ่งที่ ควรอนุรักษ์ สืบทอด พัฒนาและเผยแพร่ต่อไป

2.5 ครูหลายคนมีความมั่นใจในการเป็นวิทยากร ขยายเครือข่ายรูปแบบการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การสอนแบบบูรณาการ เน้นวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เน้น สื่อธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสอนแบบโครงงาน ให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ

3. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

3.1 ครูวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้ควบคู่กับการวางแผนการสอน โดย

ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการประเมินผลตั้งแต่ต้น และให้นักเรียนมีส่วนร่วม กำหนดเกณฑ์การประเมินผล

3.2 ใช้วิธีการหลากหลายในการประเมินผลการเรียนรู้ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติจริง การตรวจชิ้นงาน การใช้แบบทดสอบ

3.3 ให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินผล เช่น ประเมินตนเอง เพื่อนนักเรียน ครู และผู้ปกครอง

3.4 นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน แก้ไขปัญหาและพัฒนา ตามจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.5 แจ้งผลการประเมินของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ และร่วมมือกับผู้ปกครอง ใช้ผลการประเมินในการแก้ไขปัญหา และพัฒนานักเรียน

4. ด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

4.1 ครูได้ใช้ “วงจร PDCA” ในการปฏิบัติงาน โดยการจัดทำแผนการสอน และการบันทึกผลหลังการสอน ทั้งสภาพความสำเร็จ/สิ่งที่พึงพอใจ และสภาพปัญหาในการเรียนการสอน และเลือกปัญหาที่สนใจ มาวิเคราะห์เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา อันเป็น จุดเริ่มต้นของการวิจัยปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน

4.2 ในภาคเรียนที่ 1/2544 โรงเรียนในโครงการได้ทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้
โรงเรียนบ้านนาวง ครูทุกคนมีงานวิจัยในชั้นเรียน รวม 15 เรื่อง
โรงเรียนบ้านเตง (เรือนจุลประชาสรรค์) ครู 14 คน ทำวิจัยปฏิบัติการ
ในชั้นเรียน คนละ 1 เรื่อง

โรงเรียนหารเทา ครูทั้ง 11 หมวควิชา ทำวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 45 เรื่อง

โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ ครูจำนวน 8 คน ทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย ๆ ได้

โรงเรียนสามบ่อวิทยา จะดำเนินการในภาคเรียนที่ 2/2544

5. ด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

5.1 ผู้บริหารโรงเรียนได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการปฏิรูปโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5.2 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนางานของโรงเรียนเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนเป็นสำคัญ

5.3 การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแบบ “กัลยาณมิตรนิเทศ” เป็นประจำ ทำให้ครูได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน ไม่มีการแข่งขัน แต่มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรับผิดชอบร่วมกันมากขึ้น ซึ่งเป็น “วัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ในโรงเรียน”

5.4 ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษามีความพึงพอใจในการดำเนินงานของโรงเรียน และยินดีร่วมประชุมปรึกษาหารือในการวางแผน และสนับสนุนช่วยเหลือ มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

6. ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

6.1 โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา เปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐานการศึกษา ทั้งด้านผลผลิตหรือด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยพิจารณาจากมาตรฐานการศึกษาที่กรมต้นสังกัดกำหนด และมาตรฐานการศึกษา : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก 14 มาตรฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

6.2 ประชุมทั้งโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดในแต่ละมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ครูได้พัฒนาการปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ชัดเจนตรงตามตัวชี้วัด ในแต่ละมาตรฐานการศึกษา

6.3 โรงเรียนในโครงการทั้ง 5 โรง มีความพร้อมและต้องการให้โรงเรียนได้รับการประเมินภายนอกรอบแรก จาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา : สมศ. ดังนี้

โรงเรียนบ้านนาวง เป็นโรงเรียนนำร่องการประกันคุณภาพภายในของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพัทลุง

โรงเรียนบ้านเตง (เรือนจูลประชาสรรค์) เป็นโรงเรียนนำร่องการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง และได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน โดยสอบถามความพึงพอใจของครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ต่อ “การพัฒนาสภาพแวดล้อมตามแนวมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” จำนวน 14 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน มาตรฐานด้านกระบวนการ 3 มาตรฐาน และมาตรฐานด้านปัจจัย 4 มาตรฐาน

โรงเรียนหารเทา ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน โดยใช้มาตรฐานการศึกษา 14 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน มาตรฐานด้านกระบวนการ 4 มาตรฐาน และมาตรฐานด้านปัจจัย 3 มาตรฐาน

โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะนะ ให้รับการประเมินภายนอกรอบแรก ซึ่งผลการประเมินปรากฏว่า โรงเรียนได้รับคำชมจากผู้ประเมินภายนอกว่าโรงเรียนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาของโรงเรียน การพัฒนาตนเองของครูและผู้บริหารโรงเรียน ประสบผลสำเร็จคุณภาพดี

โรงเรียนสามบ่อวิทยา เตรียมสมัครเข้ารับการประเมินภายนอกรอบแรก จาก สมศ. ในเดือนพฤศจิกายน 2544

บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน

ปัจจัยสำคัญด้านการพัฒนาครู

ปัจจัยสำคัญด้านการพัฒนาครู ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะปลูกเร้าอย่างจริงจังและต่อเนื่องให้ครูทุกคนตระหนักในการร่วมกันปฏิรูปโรงเรียน สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองตามความศักยภาพของแต่ละคน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำทางวิชาการที่สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นแบบอย่างที่ดีในการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิรูปโรงเรียน ใช้หลักคุณธรรม และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ทำให้ครูนำไปใช้ปฏิบัติต่อผู้เรียนในลักษณะเดียวกัน

2. ใช้ “กัลยาณมิตรนิเทศ” เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครูที่ยั่งยืน โดยเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และชื่นชมในความสำเร็จร่วมกัน เป็นการเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ แทนการแข่งขันกัน

3. ยุทธศาสตร์ “ครูต้นแบบ” เป็นยุทธศาสตร์ที่สร้างศรัทธาและแรงจูงใจให้ครูมุ่งมั่นปฏิรูปการเรียนรู้ พัฒนาวิชาชีพครู โดยเปลี่ยนจาก ต่างคนต่างทำเป็นร่วมด้วยช่วยกัน อย่างกัลยาณมิตร เป็นการพัฒนาครูที่ยั่งยืนต่อเนื่อง

4. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปลี่ยนวิถีชีวิตจากครูเป็นศูนย์กลาง เป็น “ผู้รู้คือผู้เรียน ผู้พบคำตอบคือผู้แสวงหา และผู้แสวงหาคือผู้เรียน” การเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครู

ทำให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รับผิดชอบทำงานร่วมกับกลุ่มจนสำเร็จ และช่วยเหลือกันมากขึ้น

5. เทคโนโลยีสารสนเทศ มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตปัจจุบันและอนาคต กระตุ้นให้ครูต้องเรียนรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น

6. ครูส่วนใหญ่กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง เสียสละเงินส่วนตัวในการพัฒนาตนเอง และใช้เวลาในวันหยุดมาร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้บ่อยครั้งขึ้น

7. แหล่งเรียนรู้แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ เอกสารสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์ ครูแกนนำ และครูต้นแบบ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยอำนวยความสะดวก ให้การพัฒนาตนเองของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

8. การเสริมแรงเชิงบวก หน่วยงานสนับสนุนภายนอกโรงเรียน ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น การให้การสนับสนุนส่งเสริมทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง การยกย่องเชิดชูครูผู้มีผลงานดีเด่น การเสริมแรงเชิงบวก จะทำให้ครูมีความมั่นใจ มีพลังใจที่จะปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยสำคัญด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โรงเรียนให้ความสำคัญกับการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกัน โดยเฉพาะการจุดประกายสร้างความตระหนัก ความเข้าใจในความสำคัญและจำเป็นของการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เริ่มจากการสำรวจตนเอง การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา การกำหนดแผนปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนการร่วม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2. นโยบายของกรมต้นสังกัดโรงเรียน โรงเรียนในฐานะหน่วยปฏิบัติการต้องนำนโยบายของกรมต้นสังกัดโรงเรียน และข้อกำหนดในการดำเนินงานโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาพิจารณากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการของโรงเรียนให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจตรงกันและถือปฏิบัติ

3. ใช้แผนยุทธศาสตร์ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูสำรวจตนเองเป็นรายบุคคล นำผลมารวมกันจัดทำเป็นแผนพัฒนาโรงเรียน จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ จัดเก็บร่องรอย

การปฏิบัติงาน เน้นการปรึกษาหารือและร่วมกันตัดสินใจระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู และ กรรมการสถานศึกษา

4. วัฏจักร PDCA ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมกันวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อยจากผลการประเมินการปฏิบัติงาน ใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับกำหนดเป็นแนวทาง พัฒนาในระยะต่อไปในแต่ละภาระงาน เป็นการเริ่มต้นเข้าสู่วงจรที่ 2 ของ PDCA

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน ครูทุกคนร่วมมือช่วยเหลือกันในการทำงาน โดยเชื่อว่าคนใดคนหนึ่งไม่อาจปฏิรูปโรงเรียนให้มีคุณภาพได้ ทุกคนทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมกันทำงานอย่างเต็มศักยภาพจึงสำเร็จได้ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันบ่อยครั้ง ทำให้ครูได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน ช่วยสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ และเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. ความเสียสละของบุคลากร จากการร่วมคิด ร่วมทำของผู้บริหารโรงเรียนและครู มีการกำกับ นิเทศ ติดตามเป็นขั้นตอน ทำให้ทุกคนกระตือรือร้นในผลสำเร็จ จึงต้องทุ่มเท พยายามทำงานหนักมากขึ้น เสียสละเพิ่มขึ้น ใช้เงินส่วนตัวเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องที่ตนเอง สนใจ ใช้เวลานอกราชการและในวันหยุดร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุดในรายวิชาที่ตนเองจะสอนในภาคเรียนที่ 1/2544

7. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ร่วมวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน ให้บุคลากรทุกคนประเมินตนเองเป็นรายบุคคล และนำผลการประเมินมาใช้ ในการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียน การสอน ซึ่งมีผลดีโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ มุ่งเน้นคุณภาพ และเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีระบบระเบียบมากขึ้น

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ปัญหาอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1. ครูมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอนมาก เกินไป ทำให้นักเรียนถูกทอดทิ้งมากขึ้น	1. ผู้บริหารควรลดภาระงานอื่น เน้นให้ครู ทำหน้าที่สอนเป็นงานหลัก และอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และสื่อการเรียนให้แก่ครู

ปัญหาอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
2. ครูบางส่วนยังไม่เข้าใจ ไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเอง และไม่ยอมรับการปฏิรูปโรงเรียน	2. ผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของครูในการปฏิรูปโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
3. การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของครูส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมเชิงสังคม มากกว่ากิจกรรมเชิงวิชาการ	3. ให้ชุมชนได้ทราบการดำเนินงานของโรงเรียน และจัดทำฐานข้อมูลแหล่งวิทยากรในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะต่อไป
4. ครูต้องทำงานเพิ่มมากขึ้น ในระยะเวลา และทรัพยากรอันจำกัด	4. ต้องเสียดสละใช้เวลานอกราชการและวันหยุด ครูเหนื่อยมากขึ้นแต่ก็ยินดีทำ
5. ระยะเวลาดำเนินงานโครงการสั้นเกินไป ยังเห็นผลสำเร็จไม่ชัดเจน	5. โรงเรียนต้องปรับกิจกรรมตามสถานการณ์ และต้องช่วยกันทำนอกเวลาราชการ
6. ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองค่อนข้างน้อย	6. สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองบ่อยครั้ง
7. ผู้ปกครองคาดหวังว่าต่อโรงเรียนสูง แต่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนได้น้อย เพราะมีฐานะยากจน	7. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้มีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามรัฐธรรมนูญ
8. ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาใช้เวลาทำกับโรงเรียนได้ไม่มากนัก เพราะมีภาระในการประกอบอาชีพ	8. โรงเรียนจัดทำระบบข้อมูลของผู้ปกครอง เป็นรายบุคคล เพื่อให้ทำกิจกรรมโดยไม่ให้กระทบต่อการประกอบอาชีพ

ประโยชน์ที่นักวิจัยได้รับ

1. ใช้โรงเรียนปฏิรูปเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษาครู ความสำคัญของโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็น “ต้นแบบ” ที่ดีในการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลาจึงชื่นชมและสร้างความมั่นใจให้แก่ครูในโรงเรียนในโครงการ โดยใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักศึกษาครูและครูประจำการได้ศึกษาคูงาน ได้เรียนรู้จากสภาพการปฏิบัติจริง ได้แก่

โรงเรียนวัดเกษมรัตน : เป็นแหล่งเรียนรู้ในการฝึกอบรมครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เรื่อง การสอนแบบบูรณาการประสานกับชุมชน

โรงเรียนสามบ่อวิทยา : เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการสอนแบบบูรณาการตามแนววิถัจกรการเรียนรู้ 4 MAT การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการสอน และนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนรายวิชาหลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ครูในโรงเรียนปฏิรูปเป็นวิทยากรขยายเครือข่าย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลาได้จัดโอกาสให้ครูในโรงเรียนปฏิรูปเป็นวิทยากรขยายเครือข่ายแก่ครูประจำการ และนักศึกษาครู ได้แก่

โรงเรียนบ้านนาง : เป็นวิทยากรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การทำแผนการสอนแบบบูรณาการ เน้นสื่อธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ศึกษาครู สถาบันราชภัฏสงขลา

โรงเรียนสามบ่อวิทยา : เป็นวิทยากรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบบูรณาการตามแนววิถัจกรการเรียนรู้ 4 MAT ให้แก่นักศึกษาครู สถาบันราชภัฏสงขลา

โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ : เป็นวิทยากรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบบูรณาการและการสอนแบบโครงงาน ให้แก่ครูโรงเรียนเทศบาล 2 เทศบาลนครหาดใหญ่

3. ได้พัฒนาตนเองจากการปฏิบัติจริง จากการเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจัดขึ้น ช่วยให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้เทคนิควิธีในการจัดประชุมปฏิบัติการ เทคนิคการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอข้อมูลความคิดเห็น เทคนิคในการวิจัยเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัย และได้ฝึกทักษะการเขียนรายงานการวิจัย

จากการปฏิบัติงานร่วมกับโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง 5 โรงเรียน ช่วยให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้เทคนิควิธีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุดแบบต่าง ๆ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน และสภาพการปฏิบัติจริงของโรงเรียนในท้องถิ่น

4. การนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครู ได้แก่ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอข้อมูล การระดมสมอง การใช้ชีวิตสั้น เอกสารสิ่งพิมพ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นสื่อการเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ศึกษาครู เป็นต้น

5. การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน นักวิจัยและทีมงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 8 คน มาจากโปรแกรมวิชาหลักสูตรและการสอน การศึกษาปฐมวัย การวัดผลและการวิจัย การศึกษา และโรงเรียนสาธิต ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน ช่วยเหลือรวมรวมความคิดเป็นเอกภาพมากขึ้น

6. ได้ฝึกทักษะการวิจัย ได้เรียนรู้การวิจัยปฏิบัติการจากการปฏิบัติจริง ช่วยให้นักวิจัยได้ฝึกทักษะการวิจัย ทำให้มีความมั่นใจที่จะทำวิจัยเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาวิชาการในโอกาสต่อไป

ความคิดสะท้อนของนักวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน จุดเริ่มต้น ความพึงพอใจในการดำเนินงาน และความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปฏิรูปการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพ “ภาวะผู้นำ” ของผู้บริหารโรงเรียน ในการดำเนินงาน “การปฏิรูป” ใน 4 ขั้นตอน คือ

- 1.1 จุดประกาย
- 1.2 ขยายความคิด
- 1.3 พิชิตความเปลี่ยนแปลง
- 1.4 แรงผลักดันสู่ความสำเร็จ

2. ความสำคัญสูงสุดอยู่ที่ผู้เรียน เป็นความมุ่งมั่นที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ “เก่ง ดี และมีความสุข” ผู้เรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปฯ ที่จะได้รับประโยชน์โดยตรงก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และนักวิจัยภายนอก ปัจจัยสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดแก่ผู้เรียนใน 2 ส่วน คือ

2.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ในด้านความสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง คือ หลักสูตรตามสภาพที่แท้จริง การเรียนรู้ตามสภาพจริง และการประเมินผลตามสภาพจริง

2.2 การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยเริ่มจากการสำรวจตนเอง จัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการพัฒนา จัดทำเป็นธรรมนูญโรงเรียน ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิดวางแผน ร่วมทำ และร่วมรับผลจากการกระทำนั้น โดยมุ่งเน้นเป้าหมายสำคัญคือพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โรงเรียนให้ความสำคัญกับการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกัน โดยเฉพาะการจุดประกาย สร้างความตระหนัก ความเข้าใจในความสำคัญและจำเป็นของการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเฉพาะการสำรวจตนเอง การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา และการกำหนดแผนปฏิบัติงานในการปฏิรูปการเรียนรู้

กรณีตัวอย่าง : โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา จัดกิจกรรม “เวทีเสวนา” เรื่อง บทบาทของชุมชนต่อการปฏิรูปการศึกษา ให้กับกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และคณะครู โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นหลากหลายอาชีพ จำนวน 4 คน มาเป็นวิทยากร แล้วพาผู้ร่วมเวทีเสวนาไปศึกษาดูงาน เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าน่าชื่นชมมาก

4. ความเสียสละของบุคลากร ทั้งคณะครู และผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อเตรียมแผนการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุดในรายวิชาที่ตนเองจะสอนในภาคเรียนที่ 1/2544 จึงอุทิศเวลาในการเรียนรู้และปฏิบัติการใช้เงินส่วนตัวเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องที่ตนเองสนใจ ซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ ซื้อเพิ่มส่วนตัวทำเพิ่มสะสมงาน ดังตัวอย่าง

โรงเรียนสามป่อวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา : “ครูมาเยอะในช่วงปิดภาคเรียน ครูมาศึกษาเอกสาร ตัวอย่างผลงาน และวิดิทัศน์ตลอดเลยเหมือนไม่ใช่ปิดเทอม...” “ครูพิมพ์งานด้วยคอมพิวเตอร์ ครูซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์เองเพิ่มขึ้นหลายคน จัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ ลงทุนเพื่อพัฒนาตนเอง / พัฒนางาน...แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันไม่หวงกัน” “วันที่ 2 มิถุนายน 2544 เป็นต้นไป ครูนัดกันไปพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการในวิชาที่สอนร่วมกันทุกวันเสาร์”

โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา : เป็นโรงเรียนขนาดเล็กงบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เมื่อจัดกิจกรรมคณะครูเป็นผู้บริจาคทั้งสิ้น... หากโรงเรียนได้เงินทุนสักก้อนเพื่อนำมาจัดทำโครงการ เพื่อให้เงินออกดอกผลงอกเงยขึ้นมา เราคงจัดการศึกษาได้ดียิ่งขั้นกว่านี้ “ครูซื้อเพิ่มเอง มาทำเป็นเพิ่มสะสมงานประจำตัวทุกคน จิวแต่แจ้วบางคนมีถึง 9 แฟ้ม มีความสุขกับการทำงาน”

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน ยุทธศาสตร์ “เครือข่ายครูแกนนำ” เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ช่วยสร้างความมั่นใจในการพัฒนาตนเองของครูไปด้วยกัน เป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน

6. การเสริมแรงเชิงบวก หน่วยงานสนับสนุนภายนอกโรงเรียน ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียน ศึกษาพิเศษ นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรจะให้การสนับสนุนส่งเสริมทางวิชาการ เสริมแรงเชิงบวกให้เกิดพลังที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่าง

โรงเรียนบ้านนาวง อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง “กรรมการสถานศึกษาไปด้วยในการพานักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น”

โรงเรียนบ้านเตง (เรือนจูลประชาสรรค์) อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง “อบต. อนุมัติงบประมาณให้สร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียน”

โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา “อาจารย์ที่มานิเทศมีความเป็นกันเอง แนะนำ ส่งเสริมให้กำลังใจดีมาก มีความประทับใจ และจะพัฒนางานต่อไป”

7. ก้าวสู่ครูมืออาชีพ

โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เริ่มจากการพัฒนาครูให้เกิด “ความตระหนัก” ในการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในวิถีชีวิตประจำวัน จากผู้สอนหนังสือ เป็นครูมืออาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการพัฒนาวิชาชีพครู ดังตัวอย่าง

โรงเรียนสามบ่อวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา : “ผลการพัฒนาโรงเรียนทำให้ครูตื่นตัวขึ้นมา มีผู้ผ่านการประเมินเป็น ครูแกนนำ 14 ใน 16 คน” “พฤติกรรมเปลี่ยนจาก หวงผลงานไม่ยอมให้ใครดู เป็นร่วมด้วยช่วยกัน”

โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ สบอ.จะนะ จังหวัดสงขลา : “ครูทุกคนตระหนักในความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานเป็นประจำ คุยกันทุกวัน...”

โรงเรียนบ้านเตง (เรือนจูลประชาสรรค์) สบอ.ควนขนุน สบจ.พัทลุง : “ครูมีความเข้าใจ / มั่นใจ / สำเร็จ / อยากทำ / สนุก และเป็นสุขกับการทำงาน” “ครูมีงานล้นมือต้องนำกลับไปทำที่บ้านทุกวัน จึงต้องปรับเวลาให้ครูได้ทำงานเพื่อนักเรียน” “คุณครูของหนูสอนแบบใหม่แล้ว” (สอนแบบบูรณาการ วันจันทร์ และวันพุธ)

โรงเรียนหารเทา อำเภอปากพระยูน จังหวัดพัทลุง : “ครู 1 คน ให้ได้แผนการสอนที่ดีที่สุด 2 แผน คัดเลือกเป็นแผนการสอนดีเด่นของหมวดวิชา 2 เรื่อง”

8. ปลดพันธนาการหนังสือเรียน

ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากสภาพจริงในชุมชนผู้เรียนเป็นผู้เลือก

หัวข้อเรื่องที่จะเรียน ติดต่อประสานกับ “ครูชาวบ้าน” เอง ปิดประตูสู่ธรรมชาติ รับผิดชอบรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

นี่คือ คุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ ที่น่าสนใจมาก.

นางสาวพรรณิ ผุดเกตุ นักวิจัย สะท้อนความคิดว่า

จากการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานในโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมทั้ง 5 โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนางานในทุก ๆ ด้านดีขึ้นอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การประสานงานกับชุมชนให้มามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ฯลฯ ได้เห็นถึงความพยายาม ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความสามัคคีร่วมมือประสานการทำงาน ของทุกฝ่ายในโรงเรียนที่จะพัฒนาการเรียนการสอน ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของโรงเรียนอื่น ๆ ได้ ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่ขอชื่นชม คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำสูง

ผู้บริหารโรงเรียนของทั้ง 5 โรงเรียน มีภาวะผู้นำทางการบริหารงานสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการทำงานอย่างเป็นระบบ เห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการนำเอากระบวนการ PDCA มาใช้ในการบริหารงาน การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ ทั้งคอยกระตุ้นให้กำลังใจ เป็นกัลยาณมิตรในการนิเทศติดตามงาน โดยมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สามารถดึงชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังเช่น

โรงเรียนวัดเกษมรัตนัน เข็ญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน และให้นักเรียนไปศึกษาหาข้อมูล จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น การทำนา การเพาะเห็ด เป็นต้น

โรงเรียนบ้านนาวง เข็ญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการทำขนมต่าง ๆ ในวัฒนธรรมไทย ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่น่าชื่นชมมาก

โรงเรียนหารเทา ผู้บริหารมีปฏิทินการนิเทศ ติดตามงานตามโครงการนี้อย่างชัดเจน กำหนดให้ทุกหมวดวิชานิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2. ครูผู้สอนมีความใฝ่รู้ มีความพยายาม และตั้งใจพัฒนาตนเอง พัฒนางานให้มี

ประสิทธิภาพ ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกัลยาณมิตรนิเทศซึ่งกันและกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการร่วมกันเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการ ดำเนินการสอนเป็นทีม ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเสียสละ อุทิศทั้งแรงกายและทรัพย์ในการทำเพิ่มสะสมงานของตนเอง และของนักเรียน พิมพ์งานด้วยตนเอง บางคนทำที่โรงเรียนไม่เสร็จก็นำกลับไปทำที่บ้าน ดังเช่น คุณครูของโรงเรียนวัดเกษมรัตน์ ซึ่งเพิ่มสะสมงานของตนเอง พิมพ์งานเอง เป็นต้น

3. การจัดการกระบวนการเรียนการสอน มีการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เห็นความสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ของผู้เรียนมากขึ้น นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงมีผลงาน ชิ้นงานที่น่าภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก นักเรียนมีความสุขสนุกกับการเรียนมากขึ้น นักเรียนมีความสนใจและใฝ่รู้ รู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนผู้เรียนมีความกระตือรือร้นอยากเรียน อยากไปสำรวจหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังเช่น

โรงเรียนวัดเกษมรัตน์ นักเรียนชั้น ป.5 , ป.6 มาบอกคุณครูตอนพักกลางวันว่า “ครูครับ ผมไปสำรวจไว้แล้วครับว่าจะไปหาความรู้จากใคร” วันต่อมาจนถึงเวลาเรียนในช่วงบ่าย นักเรียนไปบอกคุณครู ซึ่งกำลังรับประทานอาหารกลางวันอยู่ว่า “คุณครูครับ พวกผมไปในหมู่บ้านกันก่อน คุณครูไม่ต้องเป็นห่วงนะครับ”

หรือคำพูดของนักเรียนที่บอกครูว่า

“คุณครูครับ ผมไม่อยากให้โรงเรียนหยุดเลย ผมอยากมาโรงเรียน”

“ผมอยากให้ถึงวันหยุดหัดเร็ว ๆ จะได้เรียนแบบบูรณาการและได้ไปเรียนในหมู่บ้านอีก”

สิ่งเหล่านี้ คือตัวอย่างของ “ความประทับใจ” และขอชื่นชมในผลงานของโรงเรียนในโครงการทุกโรงเรียน ที่ร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมให้นักเรียนรักชุมชน รักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าน่าชื่นชมมาก

นางจิราภรณ์ แสงวิสัย ครูโรงเรียนบ้านนาวง สะท้อนความคิดว่า

“ครูมีงานนอกมาก ทำให้มีเวลาอยู่กับนักเรียนไม่เต็มที่ เพราะการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องคอยเป็นผู้ช่วยเหลือและเตรียมกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา”

นายปรีชา ตุดยนิษภ์ ครูโรงเรียนบ้านนาวง กล่าวว่า “อย่าให้งานอื่นมากไป เพื่อให้ครูได้อยู่กับเด็กมาก ๆ เพราะครูเป็นที่พึ่งของเด็กในด้านความรู้ ความคิด ให้ความอบอุ่น ให้การอบรมสั่งสอน ถ้าสั่งแล้วไม่ได้นั่งสอน คงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร”

นางสาวจินดา แก้วขุนจง ครูโรงเรียนบ้านเตง (เรือนจูลประชาสรรค์) กล่าวว่า “เหนื่อย แต่เต็มใจที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่ออนาคตของชาติ”

นายแนม แจ็งจูล ครูโรงเรียนบ้านเตง (เรือนจูลประชาสรรค์) กล่าวว่า “ดีใจมาก ที่ได้พัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณภาพขึ้น โดยเฉพาะความรู้จากเอกสารของ สกศ. และการเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ

ถ้ามีเวลามาก เราอาจจะทำได้ดีกว่านี้”

นายประเสริฐ ธานีรัตน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนหารเทา สะท้อนความคิดว่า “จุดเริ่มต้นควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ขยับขยับเคลื่อนไปด้วยกัน นิเทศ ติดตามการปฏิบัติให้เป็นมรรคเป็นผล ทุกคนร่วมและยอมรับ มิฉะนั้นมันจะกลายเป็นเสือกระดาษ ในสายตาของครู – อาจารย์

นายอนุกุล แก้วทงงค์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนหารเทา กล่าวว่า “ควรมีการปรับเปลี่ยนและขยับเคลื่อนในแนวทางเดียวกันทั่วทุกโรงเรียน มิใช่ปรับเปลี่ยนเพียงโรงเรียนที่เข้าร่วมเท่านั้น รวมทั้งระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาใหม่นี้ด้วย”

นายนิยม ขูชื่น ผู้อำนวยการโรงเรียนสามบ่อวิทยา สะท้อนความคิดว่า “การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นเรื่องสำคัญที่สุดของการปฏิรูปการศึกษา เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ครูควรเร่งเรียนรู้ ศึกษาและดำเนินการเพื่อพิสูจน์ความดี หรือข้อบกพร่อง ให้ได้ด้วยตัวเอง โดยอาศัยกระบวนการที่น่าเชื่อถือ

“การเริ่มต้น ต้องเริ่มที่ครูสร้างความเชื่อให้กับตนเอง ในเรื่องปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูป”

นางสาวชุตติมา ศิริวงศ์ ครูโรงเรียนสามบ่อวิทยา สะท้อนความคิดว่า

“ในระยะปี 2542 – 2544 เป็นระยะของการพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรอย่างมาก ทุกอย่างดูเป็นระบบดีขึ้น แม้จะเหนื่อย แต่ก็คุ้มค่า เพราะมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน และจุดสุดท้ายที่ทุกคนต้องการตรงกัน คือการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ”

นายพีรณัฐ จันทร ครูโรงเรียนสามบ่อวิทยา สะท้อนความคิดว่า

“แต่แต่ละสายงานในสถานศึกษาควรตระหนักในการปฏิบัติ เพื่อนำโรงเรียนไปสู่ยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษา หากยังมีคอบอดในหลายบุคคล ในหลายสายงาน ก็ไม่สามารถนำโรงเรียนเข้าสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาได้ ในทำนองเดียวกันหากแต่ละสายงานแม้เพียงเล็กน้อย แต่ทำไปพร้อม ๆ กัน ก็จะส่งผลแห่งความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยม”

